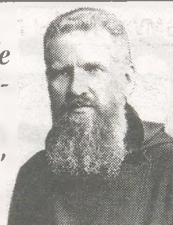

100

років тому 29 жовтня 1918 р. у м.Ромни тоді ще Полтавської губернії відбулося урочисте відкриття першого в Україні пам'ятника Тарасу ШЕВЧЕНКУ. Пам'ятник був споруджений за проектом Івана КАВАЛЕРІДЗЕ.

«Не треба Україні інших ворогів, коли самі українці українцям вороги, що себе взаємно ненавидять і навіть не стидяться вже тої ненависти...» -

Андрій ШЕПТИЦЬКИЙ,
єпископ Української Греко-Католицької Церкви,
помер 1 листопада 1944 р.

Про створення антидифтерійної сироватки оголосив 1 листопада 1894 р. у Парижі французький мікробіолог Еміль Ру (1853-1933).

МНЕНИЕ

АРХІВ

УСАДЬБА НАД ПСЛОМ

Усадьба Харитоненко в Сумах розположена в началі улицы Троицкой

Там, **Ігорь ДОБРОВОЛЬСКИЙ,** где Сум-ка впа- **председатель клуба автурской песни «Булат»** дает в Псел, известный сахарозаводчик в 1860 г. купил участок земли, выстроил усадьбу и контору торгового дома «Харитоненко и сын». Гордостью конторы были уютные кабинеты и просторнейший кассовый зал. А в 1913 году его сын Павел Иванович Харитоненко осуществил основательный ремонт строения, и после этого они стали более изысканными, богатыми и очень комфортными, снабженными всеми новейшими коммуникациями; построил мост через речку Сумку.

А живописный ландшафт на берегу Псла был преобразован в чудесный и прекрасный сад с фонтаном и восхитительной скульптурой античного божества.

Увы, но продолжительно пожить в отстроеной усадьбе действительному

ТЕАТРАЛЬНИЙ РЕВОЛЮЦІОНЕР

Григорій САНЬЧ

Його називали неперевершеним новатором і водночас насміхалися над його працями

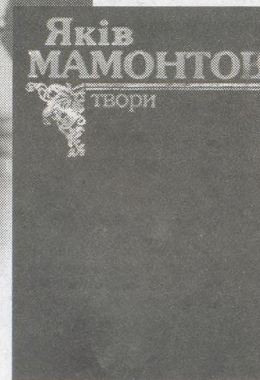
У жовтні українці вшанували поета, драматурга, театрознавця Якова МАМОНТОВА (псевд. Яків ЛІРНИЦЬКИЙ, Я. ПАН) з нагоди 130-річчя його дня народження. Він народився 20 жовтня 1888 р. на хуторі Стрілиця (нині Шапошникове Сумського р-ну). Колись хутір цей належав до приходу Покровської церкви, що існувала в с. Шпилівка. Батьками його були міщанин Андрій Іванович МАМОНТОВ і його законна дружина Фросина Трохимівна.

Від церковної школи – до кандидатської дисертації

Першу освіту Яків Мамонтов здобув у Шпилівській церковно-парафіяльній школі та п'ятирічній земській школі у Нижній Сироватці. Потім п'ять років навчався у Дергачівському сільсько-господарському училищі під Харковом, де захопився театром. Будучи лідером самодіяльного гуртка, ставив вистави та грав численні ролі на аматорській сцені. Три роки працював агрономом у Курській губернії, після чого переїхав до Києва. Згодом навчався у Московському комерційному інституті, де захистив кандидатську дисертацію на тему «Проблема естетичного виховання», і став асистентом на кафедрі. Воював на фронтах Першої світової війни. Після демобілізації розпочав педагогічну роботу - працював викладачем педагогіки та мистецтво-

ФОТО З АРХІВУ

творчості. Його називали теоретиком української драматургії, що відстоював жанр трагікомедії як найбільш доступний для публіки того часу, полемізуючи з цього приводу з Лесем КУРЬАСОМ. Наш земляк розробив теорію про два театри: романтичний та реалістичний, йдучи у

вдалося уникнути репресій, він зміг пристосуватися до суспільних умов, але література втратила ще один талант».

Особливої уваги варта відома гротескна комедія Якова Мамонтова «Республіка на колесах». Загальноприйнятою є думка, що

ДОСЬЄ

МАМОНТОВ ЯКІВ АНДРІЙОВИЧ (20.10.1888-31.1.1940) - український письменник, історик і теоретик театру, педагог, прихильник методу естетичного виховання. Працював у Харківському інституті народної освіти, на Харківських педагогічних курсах імені Г. Сковороди, в Українському НДІ педагогіки. Досліджував проблеми педагогічної творчості, здійснив спробу наукової класифікації всіх відомих на той час педагогічних ідей і напрямів вітчизняної і зарубіжної педагогіки.

РІЗНИЙ І НЕПЕРЕДБАЧУВАНИЙ. Часом його не розуміли ні близькі, ні друзі, ні колеги

БИНКОЮ передали архів Якова Мамонтова на постійне зберігання до Центрального державного архіву - музею літератури і мистецтва України. Вони, за словами кандидата історичних наук Ігоря РЕЗНИКА, охоплюють період з 1907 по 1940 р. і є невеликою частиною

статським советником не довелось: Павел Иванович умер в 1914 г. и согласно завещанию похоронен был в Сумах на кладбище при Петропавловском храме, рядом с отцом.

После революции, в 1919 г., в здании размещался финансовый отдел, а позже - детский санаторий им. Косиора. Во время войны здесь организовали госпиталь, а в 1947-1952 гг. в усадьбу вернулась контора управления сахаротреста. После 1952 года долгое время в усадьбе располагались лечебницы: в конторе - поликлиника и Сумская районная больница, а в доме - городская детская больница, еще позже в доме разместилось управление земельных ресурсов. Я помню, как в далеком детстве в доме поздней осенью лечилась моя мама...

В 2003 г. районная больница была перемещена на Химгородок, а в усадьбе после генеральной реконструкции решался вопрос о создании «Мариинского Дворца Сумской области». Но из-за отсутствия денег все работы были остановлены. Одним из последних владельцев усадьбы Харитоненко - Украинская академия банковского дела НБУ.

В 2013 г. планировали создать здесь Дворец творчества и досуга студентов...

знавств» у Харківському народній освіті. До кінця життя мешкав у Харкові, у тому числі і в будинку «Слово». Саме в цьому місті розпочалась його творча діяльність як драматурга.

Творчі протиріччя

Яків Мамонтов почав друкуватись у 1907 р. у журналі «Рідний край» (оповідання «Під чорними хмарами»). Як публіцист та театрознавець Яків Мамонтов відомий передусім працями на тему педагогічної

своих літературознавчих працях в ногу з європейськими дослідженнями того часу.

Історик літератури Анатолій КРАВЧЕНКО писав: «Творча доля Я. Мамонтова склалася так, що він не став ні послідовним «співцем нового світу», подібно до І. Микитенка чи О. Донченка, ні представником творчої опозиції», як М. Куліш чи Л. Курбас. Третє десятиліття віку розчавило його обдаровання і змусило продукувати літературні ілюстрації до підручника політграмоти. Йому

Яків Мамонтов у 1920-х рр. керував літературно-драматичною студією у Сумах

ПОДІЇ

УНІЧ на 1 листопада 1918 року січові стрільці зайняли найважливіші установи Львова, включаючи будівлі губернаторства, муніципалітету, військові казарми і поліції, вивісили на ратуші жовто-блакитний прапор, проголосивши у місті владу Української Національної Ради. Повстання у Львові, на дві третини населеному поляками, зазнало поразки через три тижні і стало початком Польсько-української війни

16 жовтня 1918 року австрійський імператор Карл оголосив у Відні про перетворення Австро-Угорської імперії на федеративну державу. 18 жовтня українські депутати австрійського парламенту і Галицького та Буковинського сеймів сформували у Львові Українську Національну Раду. Наступного дня вона заявила про створення української держави у складі Буковини, Закарпаття і Галичини. Натомість у Кракові польські політики створили Польську ліквідаційну комісію, яка мала 1 листопада перебрати у Львові владу в австрійського намісника Галичини.

Листопадове повстання

30 жовтня намісник відмовився передати владу Українській Національній Раді, і наступного дня Рада та Український військовий комітет розпочали підготовку до повстання. О четвертій годині ранку 1 листопада півтори тисячі вояків і 60 старшин під командуванням сотника Дмитра Вітовського зайняли у Львові ратушу, вокзал, поштамт, банки і казарми, заарештували намісника та коменданта міста. 13 листопада був ухвалений тимчасовий Основний закон, за яким нова держава стала називатися Західно-Українською Народною Республікою.

16 листопада до ворогуючих сторін зі спільним заклик до примирення й взаємних поступок звернулися католицький і греко-католицький архієпископи Львова Юзеф Більчевський і Андрей Шептицький. Тимчасовим перемир'ям скористалась армія Польського королівства - розбивши 10 листопада під Перемишлем українські війська, дві польські дивізії 20 листопада взяли Львів в облогу і в ніч на 22 листопада 1918 року після чотирьохгодинного бою зайняли його. Рештки українських підрозділів були змушені залишити місто і розміститись на його підступах зі сходу.

«Республіка...» «не відбиває протиріччя епохи, події тут відбуваються...десь на периферії...», проте є також підстави вважати, що преса відобразила центральні конфлікти революційної дійсності - ошуканство, сваволю самозванців, що знуцалися над людьми і одне ярмо замінили іншим.

Архівні джерела

Помер Яків Мамонтов у 1940 р. в Харкові. Його могилу з ліквідованого міського цвинтаря в 70-х роках перенесли на 13-е кладовище. У нього залишилася дружина Маргарита ГАРМСЕН-МАМОНТОВА та син Альберт МАМОНТОВ. Саме син з колекціонером П. ДУ-

родинного архіву Мамонтових, що був знищений у роки війни. Основний масив складають творчі матеріали (оповідання, новели, вірші, роботи з питань театрознавства і публіцистики). Також присутня значна кількість статей, спогадів про життя і творчість Якова Мамонтова, матеріали членів родини. Представлена епістолярна спадщина митця, а також образотворчі матеріали (індивідуальні та групові фото, фото сцен з вистав). Дослідники і шанувальники української літератури та театру можуть ознайомитись з цими документами у читальній залі Центрального державного архіву - музею літератури і мистецтв України. 📖

📖 **ПОЛЬСЬКИЙ ПІДРОЗДІЛ біля міської ратуші**